Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a noua)

15 noiembrie 2018 *

„Ajutoare de stat – Schema fiscală care permite întreprinderilor cu domiciliul fiscal în Spania să amortizeze fondul comercial rezultat din achiziționarea unor titluri de participare în întreprinderi cu domiciliul fiscal în străinătate – Decizie prin care se declară ajutorul incompatibil cu piața comună și se dispune recuperarea parțială a acestuia – Dispoziție prin care se permite continuarea aplicării în parte a schemei – Cerere de nepronunțare asupra fondului – Persistența interesului de a exercita acțiunea – Încredere legitimă – Asigurări precise date de Comisie – Legitimitatea încrederii – Domeniul de aplicare în timp al încrederii legitime”

În cauza T-207/10,

Deutsche Telekom AG, cu sediul în Bonn (Germania), reprezentată inițial de A. Cordewener și de J. Schönfeld și ulterior de J. Schönfeld, avocați,

reclamantă,

împotriva

Comisiei Europene, reprezentată inițial de B. Martenczuk, de T. Maxian Rusche și de C. Urraca Caviedes, ulterior de Maxian Rusche și de Urraca Caviedes și în final de T. Maxian Rusche, de C. Urraca Caviedes și de K. Blanck-Putz, în calitate de agenți,

pârâtă,

susținută de

Ebro Foods, SA, cu sediul în Madrid (Spania), reprezentată inițial de J. Buendía Sierra, de E. Abad Valdenebro, de M. Muñoz de Juan și de R. Calvo Salinero și ulterior de J. Buendía Sierra, de E. Abad Valdenebro și de R. Calvo Salinero, avocați,

de

Banco Santander, SA, cu sediul în Santander (Spania), reprezentată inițial de J. Buendía Sierra, de E. Abad Valdenebro, de M. Muñoz de Juan și de R. Calvo Salinero și ulterior de J. Buendía Sierra, de E. Abad Valdenebro și de R. Calvo Salinero,

de

Iberdrola, SA, cu sediul în Bilbao (Spania), reprezentată inițial de J. Ruiz Calzado, de M. Núñez Müller și de J. Domínguez Pérez și ulterior de J. Ruiz Calzado, de J. Domínguez Pérez și de S. Völcker, avocați,

și de

* Limba de procedură: germana.

Telefónica, SA, cu sediul în Madrid, reprezentată inițial de J. Ruiz Calzado, de M. Núñez Müller și de J. Domínguez Pérez și ulterior de J. Ruiz Calzado, de J. Domínguez Pérez și de S. Völcker, avocați,

interveniente,

având ca obiect o cerere întemeiată pe articolul 263 TFUE prin care se urmărește anularea articolului 1 alineatele (2) și (3) din Decizia 2011/5/CE a Comisiei din 28 octombrie 2009 privind amortizarea fiscală a fondului comercial financiar în cazul achiziționării unor titluri de participare străine C 45/07 (ex NN 51/07, ex CP 9/07) pusă în aplicare de Spania (JO 2011, L 7, p. 48),

TRIBUNALUL (Camera a noua),

compus din domnul S. Gervasoni (raportor), președinte, doamna K. Kowalik-Bańczyk și domnul C. Mac Eochaidh, judecători,

grefier: doamna C. Heeren, administrator,

având în vedere faza scrisă a procedurii și în urma ședinței din 16 noiembrie 2017,

pronunță prezenta

Hotărâre

Istoricul cauzei

1 Prin intermediul mai multor întrebări scrise adresate în anii 2005 și 2006 (E-4431/05, E–4772/05, E–5800/06 și P–5509/06), unii membri ai Parlamentului European au interpelat Comisia Comunităților Europene cu privire la calificarea drept ajutor de stat a schemei prevăzute la articolul 12 alineatul 5, introdusă în Ley del Impuesto sobre Sociedades (Legea spaniolă privind impozitul pe profit) prin Ley 24/2001 de Medidas Fiscales, Administrativas y del Orden Social (Legea 24/2001 de adoptare a unor măsuri fiscale, administrative și de ordin social) din 27 decembrie 2001 (BOE nr. 313 din 31 decembrie 2001, p. 50493) și preluată în Real Decreto Legislativo 4/2004, de 5 de marzo, por el que se aprueba el Texto refundido de la Ley del Impuesto sobre Sociedades (Decretul legislativ regal 4/2004 de aprobare a textului modificat al Legii privind impozitul pe profit) din 5 martie 2004 (BOE nr. 61 din 11 martie 2004, p. 10951, denumită în continuare „schema în litigiu”).

2 Potrivit răspunsului dat la 19 ianuarie 2006 la întrebarea E-4431/05:

„Comisia nu poate confirma că ofertele ridicate ale întreprinderilor spaniole se datorează legislației fiscale spaniole care le permite întreprinderilor să anuleze fondul comercial mai rapid decât omologii lor francezi sau italieni. Cu toate acestea, Comisia poate să confirme că aceste legislații naționale nu se încadrează în domeniul de aplicare al normelor privind ajutoarele de stat, întrucât constituie mai degrabă norme generale de depreciere aplicabile tuturor întreprinderilor din Spania.”

3 Potrivit răspunsului dat la 17 februarie 2006 la întrebare E-4772/05:

„Potrivit informațiilor pe care le deținem în prezent, Comisia are impresia că normele fiscale spaniole privind anularea fondului comercial sunt aplicabile tuturor întreprinderilor din Spania, indiferent de dimensiune, sectoare, forme juridice sau dacă sunt private sau publice deoarece constituie norme generale de depreciere. Prin urmare, nu par a se încadra în domeniul de aplicare al normelor privind ajutoarele de stat. Comisia va efectua, desigur, o anchetă aprofundată cu privire la orice informație contrară care îi va fi adusă la cunoștință.”

4 Prin scrisorile din 15 ianuarie 2007 și din 26 martie 2007, Comisia a invitat autoritățile spaniole să îi furnizeze informații pentru a aprecia domeniul de aplicare și efectele schemei în litigiu. Prin scrisorile din 16 februarie și din 4 iunie 2007, Regatul Spaniei a comunicat Comisiei informațiile solicitate.

5 Prin faxul din 28 august 2007, Comisia a primit o plângere din partea reclamantei, Deutsche Telekom AG, în care se afirma că schema în litigiu constituie un ajutor de stat incompatibil cu piața comună.

6 Prin Decizia din 10 octombrie 2007, al cărei rezumat a fost publicat la 21 decembrie 2007 (JO 2007, C 311, p. 21), Comisia a deschis o procedură oficială de investigare cu privire la schema în litigiu.

7 Prin scrisoarea din 5 decembrie 2007, Comisia a primit observațiile Regatului Spaniei cu privire la această decizie de deschidere a procedurii oficiale. Între 18 ianuarie și 16 iunie 2008, Comisia a primit de asemenea observațiile celor 32 de terți interesați, printre care și pe cele ale reclamantei, la 12 februarie 2008. Prin scrisorile din 30 iunie 2008 și din 22 aprilie 2009, Regatul Spaniei a prezentat comentarii cu privire la observațiile terților interesați.

8 Comisia a finalizat procedura, în ceea ce privește titlurile de participare achiziționate în cadrul Uniunii Europene, prin Decizia 2011/5/CE din 28 octombrie 2009 privind amortizarea fiscală a fondului comercial financiar în cazul achiziționării unor titluri de participare străine C 45/07 (ex NN 51/07, ex CP 9/07) pusă în aplicare de Spania (JO 2011, L 7, p. 48, denumită în continuare „decizia atacată”).

9 Decizia atacată declară incompatibilă cu piața comună schema în litigiu, care permite întreprinderilor impozabile în Spania să amortizeze fondul comercial rezultat din achiziționarea unor titluri de participare în întreprinderi străine stabilite în cadrul Uniunii.

10 Cu toate acestea, articolul 1 alineatele (2) și (3) din decizia atacată permite ca schema în litigiu să continue să se aplice pentru toată perioada de amortizare prevăzută de schema menționată în cazul achizițiilor de titluri de participare realizate înainte de publicarea în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, la 21 decembrie 2007, a deciziei de deschidere a procedurii oficiale de investigare, respectiv în cazul achizițiilor de titluri de participare a căror realizare, condiționată de autorizarea de către o autoritate de reglementare căreia i-a fost notificată operațiunea anterior acestei date, era asumată irevocabil, inițiată înainte de 21 decembrie 2007.

11 Articolul 4 alineatul (1) din decizia atacată prevede că obligația de recuperare impusă Regatului Spaniei nu vizează ajutoarele privind achizițiile de titluri de participare prevăzute la articolul 1 alineatul (2) din decizia menționată. Comisia a explicat în ședință că lipsa menționării la articolul 4 din decizia atacată a achizițiilor de titluri de participare prevăzute la articolul 1 alineatul (3) din decizia amintită rezultă dintr-o eroare materială, fapt de care s-a luat act în procesul-verbal de ședință.

Procedura și concluziile părților

12 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 6 mai 2010, reclamanta a introdus prezenta acțiune.

13 Prin înscrisurile depuse la grefa Tribunalului la 9 august și la 7 septembrie 2010, Ebro Foods, SA, Banco Santander, SA, Iberdrola, SA și Telefónica, SA au formulat cereri de intervenție în prezenta procedură în susținerea concluziilor Comisiei. Prin ordonanțele din 26 noiembrie 2010, președintele Camerei a opta a Tribunalului a admis aceste intervenții și a permis Iberdrola, precum și Telefónica să utilizeze limba engleză în faza orală a procedurii.

14 Procedura a fost suspendată în două rânduri, mai întâi prin Ordonanța președintelui Camerei a doua a Tribunalului din 13 martie 2014, până la adoptarea deciziilor prin care se finalizează judecata în cauza T-219/10, Autogrill España/Comisia, și în cauza T-399/11, Banco Santander și Santusa/Comisia, iar

ulterior prin Ordonanța președintelui Camerei a doua a Tribunalului din 9 martie 2015, până la adoptarea deciziei prin care se finalizează judecata în recursurile formulate împotriva hotărârilor pronunțate în aceste două cauze (Hotărârea din 7 noiembrie 2014, Banco Santander și Santusa/Comisia, T-399/11, EU:T:2014:938, și Hotărârea din 7 noiembrie 2014, Autogrill España/Comisia, T-219/10, EU:T:2014:939). Procedura a fost reluată la 21 decembrie 2016, data pronunțării Hotărârii Comisia/Word Duty Free Group și alții (C-20/15 P și C-21/15 P, EU:C:2016:981), prin care au fost soluționate aceste recursuri. Prin decizia din 13 februarie 2017, președintele Camerei a noua a Tribunalului a respins cererea reclamantei de suspendare a prezentei proceduri până la adoptarea deciziei prin care se finalizează judecata în cauza T-219/10 RENV, World Duty Free Group/Comisia.

15 Prin deciziile din 20 octombrie și din 30 octombrie 2017, președintele Camerei a noua a Tribunalului a permis intervenientelor să pledeze în limba spaniolă în ședință.

16 Prin înscrisul depus la grefa Tribunalului la 26 octombrie 2017, Comisia a depus o cerere de nepronunțare asupra fondului. Această cerere de nepronunțare a fost unită cu fondul prin Ordonanța Tribunalului din 13 noiembrie 2017.

17 Pledoariile părților și răspunsurile acestora la întrebările scrise și orale adresate de Tribunal au fost ascultate în ședința din 16 noiembrie 2017.

18 Reclamanta solicită Tribunalului:

– „anularea [deciziei atacate] în ceea ce în ceea ce privește norma privind protecția încrederii legitime, prevăzută la articolul 1 alineatele (2) și (3), în favoarea anumitor investitori spanioli care sunt desemnați în aceasta” (denumită în continuare „dispoziția atacată”);

– obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată, cu excepția celor ocazionate de intervenții, care ar trebui să fie suportate de intervenientе și, cu titlu subsidiar, în cazul respingerii acțiunii, obligarea fiecărei părți la plata propriilor cheltuieli de judecată;

– cu titlu subsidiar, suspendarea prezentului proces până la soluționarea definitivă a acțiunilor formulate împotriva Deciziei (UE) 2015/314 a Comisiei din 15 octombrie 2014 privind ajutorul de stat SA.35550 (13/C) (ex 13/NN) (ex 12/CP) pus în aplicare de Spania – Schema referitoare la amortizarea fiscală a fondului comercial financiar în cazul achiziționării unor titluri de participare străine (JO 2015, L 56, p. 38).

19 Comisia solicită Tribunalului:

– respingerea acțiunii ca inadmisibilă;

– cu titlu subsidiar, nepronunțarea asupra fondului;

– cu titlu încă mai subsidiar, respingerea acțiunii ca nefondată;

– obligarea reclamantei la plata cheltuielilor de judecată.

20 Ebro Foods, Banco Santander, Iberdrola și Telefónica solicită Tribunalului:

– respingerea acțiunii ca inadmisibilă și, cu titlu subsidiar, ca nefondată;

– obligarea reclamantei la plata cheltuielilor de judecată.

În drept

Cu privire la cererea de nepronunțare asupra fondului

21 Comisia arată, în susținerea cererii sale de nepronunțare asupra fondului prezentei acțiuni, că reclamanta și-a pierdut interesul de a exercita acțiunea. Potrivit Comisiei, achiziționarea de către Telefónica, concurentă a reclamantei, a unor titluri de participare în societatea O2, invocată de reclamantă în susținerea interesului său de a cere anularea dispoziției atacate, care ar fi autorizat această concurentă să aplice schema în litigiu în temeiul achiziționării de titluri de participare în cauză, nu intra sub incidența dispoziției respective, după cum ar rezulta din noua interpretare administrativă a schemei în litigiu de către autoritățile spaniole (interpretarea administrativă obligatorie V0608-12 din 21 martie 2012) și din aprecierea sa de către Comisie prin Decizia 2015/314. Cele patru intervenient au indicat că nu susțin această cerere de nepronunțare asupra fondului, nici motivele care stau la baza sa, subliniind în special că examinarea acestor motive ar obliga Tribunalul să se pronunțe asupra unor întrebări care fac obiectul motivelor invocate în susținerea acțiunilor lor formulate împotriva Deciziei 2015/314 (cauza T-12/15, Banco Santander și Santusa/Comisa, cauza T-256/15, Telefónica/Comisia, și cauza T-260/15, Iberdrola/Comisia).

22 Trebuie amintită jurisprudența constantă potrivit căreia, în raport cu obiectul acțiunii, interesul părții reclamante de a exercita acțiunea trebuie să existe la momentul formulării acesteia, sub sancțiunea inadmisibilității. Acest obiect al litigiului trebuie să existe în continuare, ca și interesul de a exercita acțiunea, până la pronunțarea hotărârii judecătorești, sub sancțiunea nepronunțării asupra fondului, ceea ce presupune ca acțiunea să fie susceptibilă, prin rezultatul său, să aducă un beneficiu părții care a formulat-o (a se vedea Hotărârea din 7 iunie 2007, Wunenburg/Comisia, C-362/05 P, EU:C:2007:322, punctul 42 și jurisprudența citată, Hotărârea din 28 mai 2013, Abdulrahim/Consiliul și Comisia, C-239/12 P, EU:C:2013:331, punctul 61 și jurisprudența citată).

23 În speță, Comisia arată în esență că, din împrejurările ulterioare introducerii prezentei acțiuni, rezultă că dispoziția atacată nu permitea societății Telefónica să aplice schema în litigiu și, astfel, nu a avantajat-o cu ocazia achiziționării societății O2. Ar rezulta că reclamanta nu mai are interesul să ceară anularea dispoziției atacate pentru a obține dispariția retroactivă a avantajului acordat concurentei sale.

24 Trebuie amintit că menținerea interesului unei părți reclamante de a exercita acțiunea trebuie să fie apreciată *in concreto*, ținând seama în special de consecințele nelegalității pretinse și de natura prejudiciului pretins suferit (a se vedea Hotărârea din 28 mai 2013, Abdulrahim/Consiliul și Comisia, C-239/12 P, EU:C:2013:331, punctul 65 și jurisprudența citată).

25 Or, în speță, este necesar să se considere că, chiar dacă s-ar presupune, după cum susține Comisia, că Telefónica nu a putut beneficia de schema în litigiu înainte de interpretarea administrativă menționată anterior și că, prin urmare, nu a fost vizată de dispoziția atacată, interesul reclamantei de a obține anularea acestei dispoziții persistă.

26 Un astfel de interes rezultă, mai întâi, din calitatea reclamantei de persoană interesată autoare a plângerii, precum și din respingerea în parte și în esență a acestei plângeri prin dispoziția atacată.

27 Astfel, chiar dacă decizia atacată și, prin urmare, dispoziția atacată nu constituia un răspuns explicit la plângerea reclamantei (a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 februarie 2008, BUPA și alții/Comisia, T-289/03, EU:T:2008:29, punctul 317 și jurisprudența citată), nu este mai puțin adevărat că, contrar celor invocate de reclamantă în plângerea sa, Comisia a considerat în cuprinsul acesteia că schema în litigiu putea continua să se aplice în anumite ipoteze care sunt precizate în aceasta. Or, o astfel de respingere este suficientă pentru a caracteriza interesul reclamantei de a exercita acțiunea în speță, în

sensul că anularea acestei respingeri în temeiul motivului unic pe care l-a invocat îi poate aduce un beneficiu, și anume acela de a obține declararea schemei în litigiu ca nelegală și interzisă, inclusiv în ipotezele prevăzute de dispoziția atacată.

28 Nu se contestă, astfel, că reclamanta este o „persoană interesată” în sensul articolului 1 litera (h) din Regulamentul (CE) nr. 659/1999 al Consiliului din 22 martie 1999 de stabilire a normelor de aplicare a articolului [108 TFUE] (JO 1999, L 83, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 41), astfel cum a fost modificat ulterior, „ale căr[ei] interese pot fi afectate de acordarea unui ajutor”, care are astfel, prin definiție, un „interes” în procedura oficială de investigare care urma sa conducă la adoptarea unei decizii de către Comisie și, în mod corelativ, ținând seama de respingerea plângerii sale prin decizia menționată, un interes de a formula o acțiune împotriva acestei decizii care nu îi este favorabilă. Trebuie subliniat că reclamanta este, în plus, persoana interesată care a depus plângerea aflată la originea deschiderii procedurii oficiale de investigare și care, în cadrul acestei plângeri, a explicat mai întâi motivele depunerii acesteia, înainte de a menționa dezavantajul competitiv suferit cu ocazia operațiunii privind societatea O2, evocând avantajul competitiv acordat în general societăților spaniole din sectorul telecomunicațiilor, în care operează și reclamanta, precum și pe acela acordat în general concurentei sale spaniole, Telefónica, independent de achiziționarea de către aceasta de titluri de participare în societatea O2.

29 În consecință, împrejurarea invocată de Comisie și pretins apărută ulterior introducerii prezentei acțiuni – potrivit căreia Telefónica nu ar fi putut beneficia de schema în litigiu declarată nelegală prin decizia atacată cu ocazia achiziționării de către aceasta a unor titluri de participare în societatea O2 și nu ar fi fost autorizată prin dispoziția atacată să aplice schema menționată în temeiul acestei achiziționări de titluri de participare – nu poate repune în discuție interesul reclamantei de a exercita acțiunea împotriva dispoziției atacate. În caz contrar și, în particular, dacă s-ar solicita persoanelor interesate și în special celor aflate la originea deschiderii procedurii oficiale de investigare, să își demonstreze în plus, după cum susține în esență Comisia, calitatea de concurent al unui beneficiar efectiv al schemei în litigiu investigată prin decizia atacată, s-ar confunda condiția de admisibilitate esențială și primordială a oricărei acțiuni, care este interesul de a exercita o acțiune, care trebuie sa existe până la finalizarea acțiunii, cu cea a calității procesuale active, care constituie, totuși, condiții distincte pe care o persoană fizică sau juridică trebuie să le îndeplinească cumulativ (a se vedea Hotărârea din 17 septembrie 2015, Mory și alții/Comisia, C-33/14 P, EU:C:2015:609, punctele 58 și 62 și jurisprudența citată).

30 Trebuie adăugat că nu se contestă că, înainte de intervenirea împrejurărilor ulterioare introducerii prezentei acțiuni invocate de Comisie, Telefónica a beneficiat în mod efectiv de schema în litigiu în temeiul achiziției sale de titluri de participare în societatea O2, după cum a considerat Tribunalul în Ordonanța din 21 martie 2012, Telefónica/Comisia (T-228/10, nepublicată, EU:T:2012:140, punctul 26), și că un astfel de beneficiu efectiv adus de schema în litigiu concurentului unui autor al plângerii, care a denunțat în plângerea sa tocmai avantajul conferit în cadrul acestei achiziții de titluri de participare, permite de asemenea și în orice caz să se considere că acest autor al plângerii își păstra un interes de a exercita acțiunea împotriva une decizii de respingere a plângerii respective.

31 În continuare, trebuie să se considere că reclamanta păstrează de asemenea un interes de a cere anularea deciziei atacate pentru a se evita repetarea în viitor a pretinsei nelegalități de care aceasta ar fi afectată (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 iunie 2007, Wunenburger/Comisia, C-362/05 P, EU:C:2007:322, punctul 50 și jurisprudența citată). Trebuie subliniat în acest sens că nelegalitatea invocată este susceptibilă să reapară în viitor chiar în lipsa împrejurărilor care au condus la prezenta, din moment ce aceasta pune în discuție, independent de aceaste împrejurări, interpretarea condițiilor generale de aplicare a pricipiului protecției încrederii legitime și domeniul de aplicare în timp al protecției care poate fi acordată în temeiul acestui principiu (a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 septembrie 2008, Reliance Industries/Consiliul și Comisia, T-45/06, EU:T:2008:398, punctul 43).

32 În consecință, cererea Comisiei de nepronunțare asupra fondului trebuie să fie respinsă, fără să fie nevoie să se ia poziție cu privire la domeniul de aplicare al Deciziei 2015/314 și, astfel, fără să fie necesar să se admită cererea de suspendare formulată de reclamantă numai în ipoteza în care Tribunalul ar decide să se pronunțe asupra deciziei menționate, cerere care, prin urmare, trebuie să fie de asemenea respinsă.

Cu privire la temeinicia acțiunii

33 Reclamanta invocă un motiv unic, întemeiat pe aplicarea eronată a principiului protecției încrederii legitime. Comisia ar fi apreciat în mod eronat că acest principiu trebuie să se aplice în favoarea anumitor beneficiari ai schemei în litigiu, deși condițiile de aplicare a acestui principiu nu ar fi fost întrunite. Comisia ar fi trebuit, astfel, să dispună recuperarea ajutoarelor acordate în temeiul acestei scheme și să nu autorizeze continuarea punerii în aplicare a schemei menționate pentru achizițiile de titluri de participare anterioare publicării deciziei de deschidere a procedurii oficiale de investigare.

34 Trebuie amintit în această privință că Comisia a justificat autorizarea de a continua aplicarea schemei în litigiu în cazul anumitor achiziții de titluri de participare – achiziții de titluri de participare realizate înainte de publicarea în Jurnalul Oficial a deciziei de deschidere a procedurii oficiale de investigare, care a avut loc la 21 decembrie 2007, și achiziții de titluri de participare a căror realizare, condiționată de autorizarea de către o autoritate de reglementare căreia i-a fost notificată operațiunea anterior acestei date, era asumată irevocabil înainte de 21 decembrie 2007 – și nerecuperarea anumitor deduceri fiscale corespunzătoare prin existența une încrederi legitime în raport cu beneficiarii cărora le fuseseră acordate ajutoarele în cauză în conformitate cu normele Tratatului CE. Astfel, potrivit Comisiei, prin cele două declarații ale sale din 19 ianuarie și din 17 februarie 2006 ca răspuns la întrebările parlamentare, aceasta a oferit, până la 21 decembrie 2007, data publicării în Jurnalul Oficial a deciziei de deschidere a procedurii oficiale de investigare, garanții specifice, necondiționate și concordante, de o asemenea natură încât beneficiarii schemei în litigiu au putut avea speranțe justificate că schema respectivă nu se încadra în domeniul de aplicare al normelor privind ajutoarele de stat [considerentele (158)-(170) ale deciziei atacate].

35 Trebuie amintit de asemenea că, potrivit articolului 14 din Regulamentul nr. 659/1999, „[a]tunci când adoptă decizii negative în cazuri de ajutor ilegal, Comisia decide ca statul membru în cauză să ia toate măsurile necesare pentru recuperarea ajutorului de la beneficiar”. Eliminarea unui ajutor acordat ilegal, pe calea recuperării, este consecința logică a constatării caracterului său ilegal. Astfel, obligația statului de a elimina un ajutor considerat de Comisie incompatibil cu piața internă vizează restabilirea situației anterioare [a se vedea Hotărârea din 5 august 2003, P & O European Ferries (Vizcaya) și Diputación Foral de Vizcaya/Comisia, T-116/01 și T-118/01, EU:T:2003:217, punctul 223 și jurisprudența citată], determinând pierderea de către beneficiarul său a avantajului de care a profitat în raport cu concurenții săi (a se vedea Hotărârea din 7 martie 2002, Italia/Comisia, C-310/99, EU:C:2002:143, punctul 99 și jurisprudența citată, Hotărârea din 29 aprilie 2004, Germania/Comisia, C-277/00, EU:C:2004:238, punctul 75 și jurisprudența citată, și Hotărârea din 15 iunie 2010, Mediaset/Comisia, T-177/07, EU:T:2010:233, punctul 169).

36 Aceeași dispoziție prevede însă că „Comisia nu solicită recuperarea ajutorului în cazul în care aceasta ar contraveni unui principiu general de drept comunitar”.

37 Or, potrivit unei jurisprudențe constante, principiul protecției încrederii legitime constituie un principiu general al dreptului Uniunii. Acest principiu a făcut, astfel, obiectul unei recunoașteri progresive în ordinea juridică a Uniunii prin intermediul jurisprudenței, care l-a consacrat drept „normă superioară de drept” care protejează particularii (Hotărârea din 14 mai 1975, CNTA/Comisia, 74/74, EU:C:1975:59, punctul 44), drept „principiu fundamental al Comunității” (Hotărârea din 7 iunie 2005, VEMWși alții, C-17/03, EU:C:2005:362, punctul 73) sau chiar drept „principiu general” (Hotărârea din 4 octombrie 2001, Italia/Comisia, C-403/99, EU:C:2001:507, punctul 35). Acesta este

considerat corolarul principiului securității juridice, care impune ca legislația Uniunii să fie certă, iar aplicarea acesteia să fie previzibilă pentru justițiabili, în sensul că urmărește, în cazul modificării normei, să asigure protecția situațiilor dobândite în mod legitim de una sau de mai multe persoane fizice sau juridice în special (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 mai 2000, Rombi și Arkopharma, C-107/97, EU:C:2000:253, punctul 66 și jurisprudența citată, și Concluziile avocatului general Léger în cauzele conexate Belgia și Forum 187/Comisia, C-182/03 și C-217/03, EU:C:2006:89, punctul 367).

38 În speță, este necesar să se arate, cu titlu introductiv, că părțile sunt de acord că schema în litigiu nu a fost notificată Comisiei și că obligația de notificare prevăzută la articolul 108 alineatul (3) TFUE nu a fost, așadar, respectată.

39 Este necesar să se arate, în continuare, că reclamanta a recunoscut în ședință că principiul protecției încrederii legitime era aplicabil, cu titlu excepțional, ajutoarelor nenotificate și că, astfel, a renunțat la critica sa întemeiată pe inaplicabilitatea acestui principiu atunci când o schemă de ajutoare este în mod formal nelegală din cauza lipsei notificării sale, fapt de care s-a luat act în procesul-verbal de ședință.

40 Rezultă, astfel, din jurisprudență că încrederea legitimă poate proteja beneficiarii unui ajutor nenotificat, dar numai în împrejurări excepționale.

41 S-a considerat, mai precis, că, având în vedere rolul fundamental avut de obligația de notificare pentru a permite exercitarea efectivă de către Comisie a controlului ajutoarelor de stat, care are un caracter imperativ, întreprinderile care beneficiază de un ajutor nu pot avea, în principiu, încredere legitimă în legalitatea ajutorului decât dacă acesta a fost acordat cu respectarea procedurii prevăzute de articolul 108 TFUE, iar un operator economic diligent trebuie să fie în mod normal în măsură să se asigure că procedura menționată a fost respectată. În special, atunci când un ajutor este pus în aplicare fără să fi fost notificat în prealabil Comisiei, astfel încât acesta este ilegal în conformitate cu articolul 108 alineatul (3) TFUE, beneficiarul ajutorului nu poate avea, în acel moment, încredere legitimă în legalitatea acordării acestuia, cu excepția existenței unor împrejurări excepționale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 noiembrie 1987, RSV/Comisia, 223/85, EU:C:1987:502, punctele 16 și 17, Hotărârea din 20 septembrie 1990, Comisia/Germania, C-5/89, EU:C:1990:320, punctele 14 și 16, Hotărârea din 13 iunie 2013, HGA și alții/Comisia, C-630/11 P-C-633/11 P, EU:C:2013:387, punctul 134, Hotărârea din 27 ianuarie 1998, Ladbroke Racing/Comisia, T-67/94, EU:T:1998:7, punctul 182, Hotărârea din 16 octombrie 2014, Alcoa Trasformazioni/Comisia, T-177/10, EU:T:2014:897, punctul 61, și Hotărârea din 22 aprilie 2016, Irlanda și Aughinish Alumina/Comisia, T-50/06 RENV II și T-69/06 RENV II, EU:T:2016:227, punctul 214).

42 Admiterea acestei excepții este justificată în special de statutul diferit al statelor membre și al beneficiarilor în raport cu obligația de notificare. Astfel, doar statele membre sunt destinatare ale acestei obligații și nu se pot întemeia pe propriul comportament nelegal pentru a submina deciziile luate de Comisie, precum și efectul util al articolelor 107 și 108 TFUE și nu pot invoca încrederea lor legitimă în legalitatea unui ajutor pe care nu l-au notificat (a se vedea Hotărârea din 28 iulie 2011, Diputación Foral de Vizcaya și alții/Comisia, C-471/09 P-C-473/09 P, nepublicată, EU:C:2011:521, punctul 65 și jurisprudența citată) și, în anumite cazuri, nici măcar încrederea legitimă a beneficiarilor acestui ajutor (Hotărârea din 14 ianuarie 1997, Spania/Comisia, C-169/95, EU:C:1997:10, punctele 48 și 49, și Hotărârea din 22 aprilie 2016, Franța/Comisia, T-56/06 RENV II, EU:T:2016:228, punctul 43).

43 În schimb, întrucât nu se poate reproșa beneficiarilor unui ajutor că nu l-au notificat, această lipsă a notificării nu poate determina excluderea oricărei posibilități de a invoca încrederea lor legitimă în legalitatea ajutorului în cauză.

44 Excepția admisă în favoarea beneficiarilor ajutorului este, în plus, justificată de faptul, subliniat în mod pertinent de Comisie, că, fără admiterea acesteia, principiul general al protecției încrederii legitime ar fi lipsit de substanță în materie de ajutoare de stat, din momement ce obligația de recuperare pe care acest principiu urmărește să o atenueze nu se aplică decât în cazul ajutoarelor nenotificate puse în aplicare fără aprobarea Comisiei. Or, s-a considerat că adoptarea Regulamentului nr. 659/1999 a creat o situație nouă în privința recuperării ajutoarelor incompatibile cu piața internă, afirmând caracterul sistematic al recuperării [prima teză a articolului 14 alineatul (1) din Regulamentul nr. 659/1999], prevăzând în același timp o excepție [a doua teză a articolului 14 alineatul (1) din Regulamentul nr. 659/1999] atunci când recuperarea contravine unui principiu general al dreptului Uniunii, situație nouă din care trebuie deduse toate consecințele juridice și de care Comisia trebuie să țină seama la adoptarea deciziilor sale, renunțând printre altele, eventual, la a solicita recuperarea ajutoarelor incompatibile cu piața internă (Hotărârea din 1 iulie 2010, ThyssenKrupp Acciai Speciali Terni/Comisia, T-62/08, EU:T:2010:268, punctele 275 și 276). Dacă încrederea legitimă nu ar putea să fie invocată de beneficiarii unui ajutor pentru simplul motiv că aceasta nu a fost notificată, articolul 14 din Regulamentul nr. 659/1999, prin faptul că dispune ca Comisia să nu solicite recuperarea ajutorului dacă, în acest fel, ar încălca un principiu general de drept, ar fi lipsit de conținut, deși a fost adoptat de legiuitor tocmai pentru a se limita conținutul obligației de recuperare a ajutoarelor nelegale și declarate incompatibile cu piața internă de către Comisie.

45 Reclamanta contestă existența, în speță, a unor împrejurări excepționale susceptibile să justifice aplicarea principiului protecției încrederii legitime în favoarea anumitor beneficiari ai schemei în litigiu, argumentând că niciuna dintre condițiile de aplicare a acestui principiu nu ar fi îndeplinită în speță.

46 Trebuie amintit, în această privință, că rezultă dintr-o jurisprudență constantă că dreptul de a se prevala de încrederea legitimă presupune întrunirea a trei condiții cumulative. În primul rând, asigurări precise, necondiționate și concordante, emise de surse autorizate și de încredere trebuie să fi fost furnizate persoanei interesate de către administrație. În al doilea rând, aceste asigurări trebuie să fie de natură să dea naștere unei așteptări legitime persoanei căreia îi sunt adresate. În al treilea rând, asigurările furnizate trebuie să fie conforme normelor aplicabile [a se vedea Hotărârea din 16 decembrie 2008, Masdar (UK)/Comisia, C-47/07 P, EU:C:2008:726, punctul 81 și jurisprudența citată, și Hotărârea din 23 februarie 2006, Cementbouw Handel/Comisia, T-282/02, EU:T:2006:64, punctul 77 și jurisprudența citată], cu precizarea că asigurările date în lipsa recuperării unui ajutor, care pot rezulta din asigurări date în lipsa calificării ca ajutor a măsurii în cauză, sunt conforme articolului 14 din Regulamentul nr. 659/1999 (a se vedea punctul 44 de mai sus; a se vedea de asemenea în acest sens Hotărârea pronunțată astăzi, Banco Santander și Santusa/Comisia, T-399/11 RENV, punctele 272-278).

47 În speță, reclamanta nu contestă îndeplinirea acestei a treia condiții, ci contestă îndeplinirea primelor două condiții, despre care trebuie subliniat că sunt în sine restrictive și permit caracterizarea unor împrejurări excepționale, după cum o atestă raritatea ipotezelor în care sunt întrunite (a se vedea în acest sens Hotărârea din 1 iulie 2010, ThyssenKrupp Acciai Speciali Terni/Comisia, T-62/08, EU:T:2010:268, punctele 278-289, Hotărârea din 27 septembrie 2012, Producteurs de légumes de France/Comisia, T-328/09, nepublicată, EU:T:2012:498, punctele 25-30, și Hotărârea din 22 aprilie 2016, Irlanda și Aughinish Alumina/Comisia, T-50/06 RENV II și T-69/06 RENV II, EU:T:2016:227, punctele 222, 225 și 252).

48 Reclamanta contestă de asemnea îndeplinirea, în speță, a unei condiții suplimentare care rezultă din anumite hotărâri care au fost pronunțate cu privire la principiul protecției încrederii legitime și care au impus ca acordarea protecției în discuție să nu contravină unui inters public peremptoriu (a se vedea jurisprudența citată la punctul 83 de mai jos). Or, se poate dovedi că evaluarea comparativă a intereselor implicate – interesul individual al persoanei în discuție, pe de o parte, și interesul public al Uniunii, pe de altă parte – pe care o presupune examinarea acestei condiții contribuie de asemenea și ca atare la recunoașterea unei încrederi legitime doar în împrejurări excepționale, din moment ce

permite – deși asigurările precise furnizate au dat naștere unor așteptări legitime și deși, în acest fel, sunt întrunite primele două condiții ale acestei recunoașteri – să nu fie protejată încrederea legitimă, deși recunoscută, pentru motivul că un interes public al Uniunii i s-ar opune.

49 În consecință, în lumina tuturor acestor considerații, trebuie să se examineze dacă Comisia a apreciat în mod corect cele trei condiții de recunoaștere a încrederii legitime contestate de reclamantă și, în cazul unui răspuns afirmativ, dacă aceasta a delimitat în mod corect domeniul de aplicare în timp al încrederii legitime recunoscute, de asemenea contestat de reclamantă.

Cu privire la asigurările precise furnizate prin răspunsurile Comisiei la două întrebări parlamentare

50 În decizia atacată, Comisia a dedus existența unor asigurări precise furnizate de administrația Uniunii Europene din răspunsurile date în numele Comisiei la două întrebări parlamentare. Cele două răspunsuri ale Comisiei, date în limba engleză de un membru al Comisiei, au fost preluate în parte și traduse în considerentul (165) al deciziei atacate.

51 Potrivit răspunsului dat la 19 ianuarie 2006 la întrebarea scrisă E-4431/05 (denumit în continuare „primul răspuns”):

> „5. Comisia nu poate confirma că ofertele ridicate ale întreprinderilor spaniole se datorează legislației fiscale spaniole care le permite întreprinderilor să anuleze fondul comercial mai rapid decât omologii lor francezi sau italieni. Cu toate acestea, Comisia poate să confirme că aceste legislații naționale nu se încadrează în domeniul de aplicare al normelor privind ajutoarele de stat, întrucât constituie mai degrabă norme generale de depreciere aplicabile tuturor întreprinderilor din Spania.” (The Commission cannot confirm whether the high bids by Spanish companies are due to Spain's tax legislation enabling undertakings to write off goodwill more quickly than their French or Italian counterparts. The Commission can confirm, however, that such national legislations do not fall within the scope of application of state aid rules, because they rather constitute general depreciation rules applicable to all undertakings in Spain.)

52 Potrivit răspunsului dat la 17 februarie 2006 la întrebarea scrisă E-4772/05 (denumit în continuare „al doilea răspuns”):

„Potrivit informațiilor pe care le deținem în prezent, Comisia are impresia că normele fiscale spaniole privind anularea fondului comercial sunt aplicabile tuturor întreprinderilor din Spania, indiferent de dimensiune, sectoare, forme juridice sau dacă sunt private sau publice, deoarece constituie norme generale de depreciere. Prin urmare, nu par a se încadra în domeniul de aplicare al normelor privind ajutoarele de stat. Comisia va efectua, desigur, o anchetă aprofundată cu privire la orice informație contrară care îi va fi adusă la cunoștință.” [According to the information currently in its possession, it would however appear to the Commission that the Spanish (tax) rules related to the write off of 'goodwill' are applicable to all undertakings in Spain independently from their sizes, sectors, legal forms or if they are privately or publicly owned because they constitute general depreciation rules. Therefore, they do not appear to fall within the scope of application of the state aid rules. The Commission will of course thoroughly investigate any information that would come to its knowledge indicating the contrary.]

53 În temeiul unei jurisprudențe constante, constituie asigurări susceptibile să dea naștere unor speranțe justificate informațiile precise, necondiționate, concordante și emise de surse autorizate și de încredere (Hotărârea din 16 decembrie 2010, Kahla Thüringen Porzellan/Comisia, C-537/08 P, EU:C:2010:769, punctul 63, Hotărârea din 13 iunie 2013, HGA și alții/Comisia, C-630/11 P-C-633/11 P, EU:C:2013:387, punctul 132, și Hotărârea din 12 decembrie 2014, Banco Privado Português și Massa Insolvente do Banco Privado Português/Comisia, T-487/11, EU:T:2014:1077, punctul 125). În schimb, nu se poate invoca o încălcare a principiului protecției încrederii legitime în cazul în care

administrația nu a furnizat asigurări precise (Hotărârea din 17 martie 2011, AJD Tuna, C-221/09, EU:C:2011:153, punctul 72, și Hotărârea din 18 iunie 2013, Schenker & Co. și alții, C-681/11, EU:C:2013:404, punctul 41).

54 Reclamanta contestă existența unor asigurări precise pe care le-ar fi dat Comisia, întemeindu-se atât pe forma celor două răspunsuri ale acesteia din urmă, cât și pe conținutul lor.

– Cu privire la forma celor două răspunsuri ale Comisiei

55 Potrivit unei jurisprudențe constante, forma în care sunt comunicate asigurările administrației este indiferentă (Hotărârea din 14 februarie 2006, TEA-CEGOS și alții/Comisia, T-376/05 și T-383/05, EU:T:2006:47, punctul 88, și Hotărârea din 24 septembrie 2008, Kahla/Thüringen Porzellan/Comisia, T-20/03, EU:T:2008:395, punctul 146).

56 Reclamanta nu contestă această jurisprudență, pe care, de altfel, o amintește, ci susține în esență că pretinsele asigurări furnizate de Comisie ar fi trebuit, cel puțin, pe de o parte, să fie destinate beneficiarilor schemei în litigiu, situație care nu se regăsește în cazul răspunsurilor Comisiei la întrebările parlamentare rezultate dintr-o discuție juridică interinstituțională, și, pe de altă parte, să fie aduse la cunoștința acestora, situație care de asemenea nu se regăsește, ținând seama de modul de comunicare reținut.

57 Cu toate acestea, în primul rând, nu rezultă în niciun caz din jurisprudență că doar actele instituțiilor adresate sau destinate în mod specific unor operatori pot să dea naștere unei încrederi legitime în raport cu acestea. Astfel, a fost recunoscută ca furnizând unui operator asigurări precise practica Comisiei cu privire la cazuri de concentrare în care acest operator nu este implicat (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 septembrie 2004, MCI/Comisia, T-310/00, EU:T:2004:275, punctele 108-112). Această situație nu poate decât să se regăsească *a fortiori* în ceea ce privește un act al unei instituții care vizează, în mod specific, ajutorul în litigiu. De altfel, Curtea a considerat, în Hotărârea din 22 iunie 2006, Belgia și Forum 187/Comisia (C-182/03 și C-217/03, EU:C:2006:416, punctul 158), că un răspuns al Comisiei la o întrebare parlamentară precum cea în discuție în speță a permis beneficiarilor schemei în cauză să aibă o încredere legitimă în legalitatea acesteia.

58 Astfel, din jurisprudența citată de reclamantă nu reiese că persoana interesată trebuie să fie, în mod formal, destinatara actului sursă de asigurări precise, ci că exprimarea de asigurări „furnizate” sau „adresate” persoanei interesate înseamnă că această persoană interesată trebuie să fie vizată de asigurările date și informată cu privire la acestea (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 septembrie 2004, MCI/Comisia, T-310/00, EU:T:2004:275, punctele 108 și 112). În ceea ce privește Ordonanța din 13 decembrie 2000, Sodima/Comisia (C-44/00 P, EU:C:2000:686, punctul 50), de asemenea invocată de reclamantă, este necesar să se arate că prin aceasta Curtea a refuzat în mod cert să considere că declarațiile publice ale unui membru al Comisiei au furnizat asigurări precise reclamantei, dar că acest refuz a rezultat în principal din conținutul declarațiilor în cauză, considerate prea generale.

59 Se poate adăuga celor expuse de Comisie că procedura întrebărilor parlamentare, chiar dacă aceasta intervine între două instituții, în speță Parlementul și Comisia, urmărește să informeze reprezentanții cetățenilor întruniți în cadrul Parlamentului cu privire la poziția instituției destinatare a întrebării, în speță Comisia, care este principala instituție competentă în materie de ajutoare de stat, în ceea ce privește chestiunile de interes pentru acești cetățeni, permițându-le astfel acestora să acționeze în consecință.

60 În al doilea rând, trebuie arătat, după cum admite, pe de altă parte, reclamanta în replică, că răspunsurile Comisiei au fost făcute publice. Mai precis, au fost publicate în Jurnalul Oficial numărul întrebării, autorul său, obiectul său mai mult sau mai puțin detaliat, instituția destinatară, precum și

mențiunea existenței și a datei răspunsului (JO 2006, C 327, p. 164 și 192), cu trimitere la site-ul internet al Parlamentului, unde sunt difuzate întrebările și răspunsurile în versiunea lor integrală, ceea ce echivalează, potrivit jurisprudenței (Ordonanța din 19 septembrie 2005, Air Bourbon/Comisia, T-321/04, EU:T:2005:328, punctul 34, și Hotărârea din 11 martie 2009, TF1/Comisia, T-354/05, EU:T:2009:66, punctul 35), cu o publicare și, în orice caz, cu o publicitate suficientă făcută răspunsurilor Comisiei.

61 Trebuie adăugat că, contrar celor susținute de reclamantă, mențiunea de pe site-ul internet al Parlamentului, potrivit căreia „[i]nformațiile publicate pe acest site sunt de ordin general și nu au fost concepute pentru a răspunde unor nevoi personale”, nu repune în discuție nici caracterul public al informațiilor în discuție, nici posibila calificare drept asigurări precise a informațiilor menționate. Astfel, în afară de faptul că acest avertisment nu provine de la autorul informațiilor în cauză, trebuie subliniat că furnizarea unor asigurări precise presupune ca beneficiarii lor să fie vizați de asigurările menționate, iar nu să fie individualizați prin acestea, în sensul în care doar aceștia sau doar unul dintre aceștia ar fi beneficiari.

62 De asemenea, nu se poate considera, după cum a procedat reclamanta, că publicarea anumitor elemente ale răspunsurilor Comisiei în Jurnalul Oficial ar fi, în speță, o sursă de insecuritate juridică, întrucât Comisia ar reține, ca dată a elementului generator de încredere legitimă, data răspunsurilor la întrebările parlamentare din decizia atacată și pe cea a acestei publicări în Jurnalul Oficial în memoriul său în apărare. Astfel, după cum se va preciza la punctele 91-105 de mai jos, data actului generator de încredere legitimă nu este determinantă în scopul identificării ajutoarelor susceptibile de a nu fi supuse unei obligații de recuperare. Trebuie adăugat că, în orice caz, această afirmație a reclamantei, care contestă, în realitate, o mențiune din memoriul în apărare al Comisiei, nu poate repune în discuție legalitatea dispoziției atacate.

63 În consecință, contrar celor susținute de reclamantă, natura și modul de publicare ale răspunsurilor Comisiei nu permit, în sine, să se excludă că acestea ar fi putut să ofere asigurări precise beneficiarilor schemei în litigiu. Dimpotrivă, acestea sunt de natură să consolideze încrederea beneficiarilor în legalitatea acestei scheme.

– *Cu privire la conținutul răspunsurilor Comisiei*

64 În ceea ce privește primul răspuns al Comisiei, este necesar să se arate că, pe de o parte, spre deosebire de ceea ce lasă să se înțeleagă reclamanta prin afirmația sa potrivit căreia întrebarea adresată ar fi generală, subîntrebarea nr. 5 din cadrul întrebării menționate desemnează în mod clar schema în litigiu, prin menționarea „legislației fiscale spaniole [care] pune întreprinderile în situația de a amortiza fondul comercial plătit”. Se poate arăta, pe de altă parte, că Comisia a răspuns la aceasta într-o manieră în același timp precisă – făcând referire în mod clar la legislația vizată în subîntrebarea nr. 5 (răspunsul nr. 5 primul paragraf), pe care, de altfel, a opus-o unei alte legislații fiscale spaniole (răspunsul nr. 5 al doilea paragraf) – și neocondițională, indicând în termeni fermi și fără echivoc că schema în litigiu nu era un ajutor de stat („Comisia poate să confirme că legislațiile naționale de tipul [schemei în litigiu] nu intră în domeniul de aplicare al normelor referitoare la ajutoarele de stat”).

65 În ceea ce privește al doilea răspuns al Comisiei, în mod cert se poate admite, în continuarea celor expuse de reclamantă, că, chiar dacă este exprimat în același sens, acesta este exprimat de o manieră mai prudentă decât primul răspuns. Astfel, pe de o parte, Comisia folosește de două ori verbul „a apărea” (appear) și, pe de altă parte, aceasta își încheie răspunsul prin anunțarea unei investigații aprofundate în cazul unor informații contrare aduse la cunoștința sa.

66 Totuși, trebuie să se considere că această prudență nu repune nicidecum în cauză caraterul precis, necondițional și concordant al luărilor de poziție ale Comisiei cu privire la schema în litigiu. În fapt, această prudență se explică, în principal, prin faptul că întrebarea adresată viza în mod precis doar

schema în litigiu și urmărea să ceară socoteală Comisiei cu privire la inacțiunea sa în raport cu aceasta, punând, astfel, Comisia în situația de a se justifica în legătură cu respectarea obligațiilor sale în temeiul Regulamentului nr. 659/1999. După cum a subliniat Comisia în mod pertinent, această împrejurare explică faptul că ea a precizat că, în cazul unei informații care lasă să se înțeleagă că schema în litigiu ar fi un ajutor de stat, Comisia nu ar investiga în mod aprofundat schema în litigiu, după cum pretinde reclamanta, ci informația în cauză, dupa cum îi impune articolul 10 alineatul (1) din regulamentul menționat.

67 Termenul „a apărea" (appear) trebuie, în plus, să fie corelat, în primul rând, cu faptul că Comisia prezintă o poziție motivată în continuarea celor expuse de ea [„it would […] appear to the Commission that the Spanish (tax) rules related to the writeoff of «goodwill» are applicable to all undertakings in Spain independently from their sizes, sectors, legal forms or if they are privately or publicly owned because they constitute general depreciation rules"], în al doilea rând, cu faptul că aceasta a opus în mod clar această poziție unei neluări de poziție cu privire la aspectul abordat în teza precedentă [„the Commission cannot confirm whether […] it would however appear"]. Pe de altă parte, trebuie subliniat că al doilea răspuns vine în continuarea primului răspuns, exprimat cu mai puțin de o lună înainte de același membru al Comisiei și care are același sens, utilizând, în parte, aceiași termeni („constitute general depreciation rules"), atestând, altfel, natura concordată a informațiilor furnizate.

68 Rezultă din tot ceea ce precedă, contrar celor arătate de reclamantă, că răspunsurile Comisiei din lunile ianuarie și februarie 2006 la întrebările parlamentare au furnizat asigurări precise beneficiarilor schemei în litigiu care nu intra sub incidența normelor privind ajutoarele de stat și care era constituit din norme generale de amortizare aplicabile tuturor întreprinderilor în Spania. Prin urmare, Comisia a apreciat în mod întemeiat în decizia atacată că această condiție de aplicare a principiului protecției încrederii legitime era îndeplinită.

Cu privire la caracterul legitim al încrederii generate

69 Rezultă dintr-o jurisprudență constantă că doar încrederea „legitimă" poate fi protejată. Mai precis, încrederea nu este protejată decât atunci când persoana în cauză putea să se aștepte în mod rezonabil la menținerea sau la stabilitatea situației create (Concluziile avocatului general Bot în cauza Comisia/Koninklijke FrieslandCampina, C-519/07 P, EU:C:2009:256, punctul 78). Pentru a aprecia legitimitatea încrederii invocate, instanța Uniunii se bazează pe un operator economic în mod rezonabil prudent, avizat și diligent (a se vedea Hotărârea din 16 octombrie 2014, Alcoa Trasformazioni/Comisia, T-177/10, EU:T:2014:897, punctele 60 și 72 și jurisprudența citată). Aceasta ia de asemnea în considerare domeniul sau obiectul încrederii legitime invocate. Astfel, ținând seama de caracterul obiectiv al noțiunii de ajutor de stat (Hotărârea din 16 mai 2000, Franța/Ladbroke Racing și Comisia, C-83/98 P, EU:C:2000:248, punctul 25), aprecierea Comisiei potrivit căreia o anumită masură nu constituie ajutor de stat nu creează o situație juridică de natură să fie modificată frecvent în cadrul puterii de apreciere a instituțiilor, după cum se poate întâmpla, printre altele, într-un domeniu ca cel al organizărilor comune ale piețelor, al cărei obiect presupune o adaptare constantă în funcție de variațiile situației economice (Concluziile avocatului general Léger în cauzele conexate Belgia și Forum 187/Comisia, C-182/03 și C-217/03, EU:C:2006:89, punctul 419), care împiedică aprecierea că operatorii economici pot avea încredere în mod legitim în menținerea unei situații existente (a se vedea Hotărârea din 15 iulie 2004, Di Lenardo și Dilexport, C-37/02 și C-38/02, EU:C:2004:443, punctul 70 și jurisprudența citată).

70 În consecință, în ceea ce privește invocarea unei încrederi legitime a beneficiarilor unui ajutor de stat, o luare de poziție a Comisiei, care este principala autoritate de punere în aplicare a normelor privind ajutoarele de stat și singura care are atribuția de a aprecia compatibilitatea unui ajutor cu piața internă, conferă prin ea însăși legitimitate încrederii rezultate din aceasta.

71 Prin urmare, rezultă de asemenea că sunt lipsite de pertinență pentru aprecierea legitimității încrederii beneficiarilor schemei în litigiu toate actele și comportamentele care nu emană de la Comisie, precum cele ale presei, ale reclamantei, ale beneficiarilor sau ale autorităților spaniole evocate de reclamantă.

72 Trebuie adăugat că, deși prudența care reiese din al doilea răspuns al Comisiei ar trebui să determine examinarea mai aprofundată a actelor și a comportamentelor respective, nu se poate deduce de aici o lipsă de legitimitate a încrederii invocate, în sensul că acestea ar fi trebuit să determine beneficiarii schemei în litigiu să prevadă adoptarea deciziei atacate.

73 Astfel, în ceea ce privește articolele din presa internațională invocate, este necesar să se arate că acestea se limitează în esență la menționarea schemei în litigiu, precum și a presupuselor sale consecințe economice și că singurul articol care evocă, fără a le preciza, unele critici în raport cu normele care interzic ajutoarele de stat relatează, în continuarea acestora, declarațiile funcționarilor Comisiei potrivit cărora schema în litigiu nu îndeplinește condițiile pentru a fi calificată drept ajutor de stat, întrucât nu profită unor întreprinderi sau unor sectoare specifice.

74 În ceea ce privește plângerea reclamantei primită de Comisie la 28 august 2007 și articolele de presă care o anunțau, trebuie amintit că furnizarea de informații privind un ajutor pretins ilegal generează doar o obligație de a examina aceste informații fără întârziere [articolul 10 alineatul (1) din Regulamentul nr. 659/1999] și de a-l informa pe autorul plângerii cu privire la acțiunile întreprinse în urma plângerii sale [articolul 20 alineatul (2) din Regulamentul nr. 659/1999], dar nu implică deschiderea unei proceduri oficiale de investigare, nici *a fortiori* adoptarea unei „decizii negative” prin care se constată incompatibilitatea ajutorului cu piața internă [articolul 7 alineatul (5) din Regulamentul nr. 659/1999]. Se mai poate adăuga că a fost depusă la Comisie o singură plângere prin care se denunță schema în litigiu, deși schema în litigiu era în vigoare de mai mulți ani la data depunerii acestei plângeri.

75 În ceea ce privește Telefónica, din comunicarea acestei societăți, ulterioară deciziei atacate și prezentată de reclamantă, nu reiese că această societate ar fi renunțat la aplicarea schemei în litigiu în așteptarea deciziei Comisiei cu privire la aceasta. În orice caz, această prudență specifică a unuia dintre beneficiarii schemei în litigiu nu poate permite, în sine, să se considere că încrederea beneficiarilor schemei menționate nu prezintă un caracter legitim.

76 În ceea ce privește atitudinea autorităților spaniole, care ar fi „discutat” compatibilitatea schemei în litigiu cu normele referitoare la ajutoarele de stat, este suficient să se constate că aceasta nu a fost sprijinită de elementele de probă furnizate. Astfel, articolele de presă comunicate în anexa la replică relatează în mod cert dificultățile întâlnite și recunoscute de autoritățile spaniole în cadrul punerii în aplicare a schemei în litigiu, dar aceste dificultăți nu au legătură cu normele referitoare la ajutoarele de stat. În schimb, problemele de conformitate cu normele care interzic ajutoarele de stat evocate de aceste articole sunt doar cele invocate de Comisie (a se vedea punctul 79 de mai jos).

77 În ceea ce privește în special actele și comportamentele invocate care provin de la Comisie, mai trebuie adăugate următoarele.

78 În primul rând, în ceea ce privește schemele fiscale pretins similare despre care Comisia ar fi considerat că reprezintă ajutoare incompatibile cu piața comună în anul 2000 (decizie confirmată prin Hotărârea din 15 iulie 2004, Spania/Comisia, C-501/00, EU:C:2004:438) și în anul 2006, trebuie să se considere că caracterul individual al aprecierii fiecărui ajutor notificat sau denunțat exclude ca aprecierea făcută cu privire la un anumit ajutor să poată repune în discuție legitimitatea încrederii referitoare la aprecierea făcută cu privire la un ajutor similar, dar distinct. Astfel, la fel cum o decizie pozitivă a Comisiei cu privire la un ajutor nu poate întemeia încrederea legitimă a beneficiarilor potențiali ai viitoarelor proiecte de ajutoare similare în compatibilitatea acestora cu piața internă (a se vedea Hotărârea din 20 septembrie 2011, Regione autonoma della Sardegna și alții/Comisia, T-394/08,

T-408/08, T-453/08 și T-454/08, EU:T:2011:493, punctul 283 și jurisprudența citată), o decizie negativă nu poate diminua încrederea legitimă născută din asigurări precise date cu privire la compatibilitatea unor scheme naționale similare.

79 În al doilea rând, în ceea ce privește măsurile luate de Comisie înaintea deschiderii procedurii oficiale de investigare (solicitări de informații adresate autorităților spaniole), precum cele relatate în două articole de presă din lunile februarie și iunie 2007 (a se vedea de asemenea punctul 4 de mai sus), acestea nu implicau, în stadiul în care au intervenit, o luare de poziție a Comisiei cu privire la legalitatea legislației naționale în cauză (a se vedea de asemenea punctul 111 de mai jos) și, prin urmare, nu pot diminua, în sine, legitimitatea încrederii rezultate din asigurări precise date, pe de altă parte, de Comisie (a se vedea în acest sens Hotărârea din 1 iulie 2010, ThyssenKrupp Acciai Speciali Terni/Comisia, T-62/08, EU:T:2010:268, punctul 280).

80 Prin urmare, Comisia a apreciat în mod valabil în speță că încrederea beneficiarilor schemei în litigiu în legalitatea acesteia prezenta un caracter legitim. Se poate adauga că un operator economic prudent și avizat putea cu atât mai puțin să pună la îndoială legalitatea acestei scheme, cu cât însuși Tribunalul a statuat, în anul 2014, că Comisia nu a stabilit că schema menționată, accesibilă oricărei întreprinderi indiferent de categorie, constituia un ajutor de stat (Hotărârea din 7 noiembrie 2014, Banco Santander și Santusa/Comisia, T-399/11, EU:T:2014:938, și Hotărârea din 7 noiembrie 2014, Autogrill España/Comisia, T-219/10, EU:T:2014:939, anulate prin Hotărârea din 21 decembrie 2016, Comisia/World Duty Free Group SA și alții, C-20/15 P și C-21/15 P, EU:C:2016:981).

Cu privire la evaluarea comparativă a intereselor în cauză

81 Trebuie amintit că Comisia a considerat, în considerentul (168) al deciziei atacate, că, „în conformitate cu jurisprudența anterioară a Curții de Justiție și cu practica Comisiei, în lipsa unui interes public prioritar, […] beneficiarilor ar [fi] trebui[t] să li se permită să beneficieze în continuare de avantajele [schemei în litigiu]”.

82 Astfel, nu se poate considera, asemenea reclamantei, că Comisia a omis să examineze, în speță, condiția de recunoaștere a unei încrederi legitime constând în lipsa unui interes public peremptoriu care o împiedică. Astfel, deși, pe scurt, aceasta a indicat în mod clar lipsa, în cazul schemei în litigiu, a unui interes public care să interzică continuarea aplicării sale și să impună recuperarea ajutoarelor acordate în temeiul schemei menționate, în pofida întrunirii celorlalte condiții de recunoaștere a unei încrederi legitime.

83 Deși, din caracterul succint al afirmațiilor Comisiei, reclamanta deduce că aceasta din urmă nu a verificat, în realitate, dacă un interes public peremptoriu impiedica în speță recunoașterea încrederii legitime a beneficiarilor schemei în litigiu, trebuie să se sublinieze că condiția privind „interesul public peremptoriu” (sau „interesul de ordine publică” potrivit unei alte exprimări utilizate de asemenea în jurisprudență) este o condiție negativă, în sensul în care aceasta nu trebuie să fie prezentă pentru ca încrederea legitimă să poată fi recunoscută (a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 iulie 1997, Affish, C-183/95, EU:C:1997:373, punctul 57, și Hotărârea din 22 iunie 2006, Belgia și Forum 187/Comisia, C-182/03 și C-217/03, EU:C:2006:416, punctul 148). Astfel, din hotărârile care au validat protecția unei încrederi legitime reiese că Curtea și Tribunalul s-au limitat la o simplă mențiune a lipsei unui interes public peremptoriu (a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 aprilie 1997, de Compte/Parlamentul, C-90/95 P, EU:C:1997:198, punctul 39), precum cea care figurează în decizia atacată, sau chiar au trecut sub tăcere acest interes, în lipsa unei contestări de către părți a acestei condiții (a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 noiembrie 1987, RSV/Comisia, 223/85, EU:C:1987:502, punctele 13-17, și Hotărârea din 5 iunie 2001, ESF Elbe-Stahlwerke Feralpi/Comisia, T-6/99, EU:T:2001:145, punctele 188-191).

84 Se poate deduce de aici că Comisia nu trebuie să expună în detaliu examinarea sa cu privire la condiția în discuție decât dacă intenționează să nu protejeze încrederea legitimă pentru motivul că un interes public peremptoriu i s-ar opune, situație care nu se regăsește în speță, sau dacă persoanele interesate au făcut afirmații cu privire la un anumit interes public, situație care de asemenea nu s-a regăsit. Astfel, din actele de procedură administrativă care figurează în dosar nu reiese nicio afirmație, în special a reclamantei (în plângerea sa și în observațiile sale referitoare la deschiderea procedurii oficiale de investigare), cu privire la existența în speță a unui interes public peremptoriu care ar împiedica recunoașterea încrederii legitime a beneficiarilor schemei în litigiu. De altfel, reclamanta a indicat în ședință, ca răspuns la o întrebare adresată de Tribunal, că era în măsură să confirme că a invocat un interes public peremptoriu în cursul procedurii administrative, precizând totodată că nu avea sarcina de a-l invoca, ținând seama de obligația de eliminare și de recuperare a ajutoarelor nelegale.

85 Deși reclamanta susține, de asemenea, în special prin această din urmă afirmație, că Comisia ar fi trebuit să dea prioritate în speță interesului public peremptoriu al eliminării complete a avantajelor legate de schema în litigiu, în raport cu cel al beneficiarilor acestei scheme, este necesar să se arate că acest interes public se confundă în esență chiar cu principiul recuperării ajutoarelor nelegale, în cazul căruia protecția încrederii legitime constituie o excepție. Un astfel de interes nu poate, prin urmare, după cum a subliniat Comisia în mod întemeiat în înscrisurile sale și în ședință, să intre sub incidența noțiunii de interes public peremptoriu în materie de ajutoare de stat, întrucât acest din urmă interes privește alte considerații decât cele rezultate din obligația de recuperare a ajutoarelor nelegale și incompatibile cu piața internă și care pot să vizeze, de exemplu, protecția sănătății sau a mediului. În plus, chiar dacă ar fi admisă evaluarea comparativă cu un astfel de interes, o importanță prea mare conferită interesului respectiv în cadrul acestei analize comparative ar avea ca efect suprimarea excepției prevăzute la articolul 14 din Regulamentul nr. 659/1999 și despre care trebuie amintit că urmărește să garanteze respectarea unui „principiu fundamental” (a se vedea punctul 37 de mai sus).

86 Astfel, în speță, operațiunile care beneficiau de schema în litigiu erau angajamente pe termen lung, ținând seama de durata de amortizare de 20 de ani prevăzută de această schemă [a se vedea printre altele considerentele (168) și (169) ale deciziei atacate], iar asemenea angajamente pot fi considerate ca permițând înclinarea balanței în favoarea intereselor individuale ale beneficiarilor ajutorului (a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 iunie 2006, Belgia și Forum 187/Comisia, C-182/03 și C-217/03, EU:C:2006:416, punctele 164-166). În plus, trebuie subliniat că această menținere pe termen lung nu privește decât deducerile fiscale care corespund achizițiilor de titluri de participare efectuate în cursul perioadei acoperite de protecția încrederii legitime (2002-2007) și nu presupune ca schemele în litigiu să continue să se aplice în temeiul achizițiilor de titluri de participare realizate după anul 2007. În sfârșit, importanța avantajelor individuale acordate beneficiarilor, invocate de reclamantă, militează mai curând în favoarea unei menținere a acestor avantaje, pentru a nu le cauza un prejudiciu cert și semnificativ, decât în favoarea unei recuperări care ar putea fi justificată, eventual, dacă amploarea efectelor prejudiciabile la nivelul Uniunii este ea însăși semnificativă, de exemplu, din cauza numărului de beneficiari și de achiziții de titluri de participare în cauză, care nu este nici măcar invocat de reclamantă (a se vedea în acest sens Concluziile avocatului general Léger în cauzele conexate Belgia și Forum 187/Comisia, C-182/03 și C-217/03, EU:C:2006:89, punctele 428 și 429).

87 Având în vedere toate aceste împrejurări, se poate considera în speță că Comisia a realizat o examinare adecvată, atât sub aspectul formei, cât și sub aspectul fondului, a condiției de recunoaștere a unei încrederi legitime a beneficiarilor schemei în litigiu privind analiza comparativă a intereselor.

Cu privire la domeniul de aplicare în timp al încrederii legitime protejate

88 Reclamanta reproșează Comisiei că a extins în mod eronat protecția încrederii legitime la toate achizițiile de titluri de participare anterioare datei de 21 decembrie 2007, inclusiv la cele anterioare celor două răspunsuri ale Comisiei din anul 2006 și la cele ulterioare unui răspuns al Comisiei din 5 februarie 2007 la o întrebare parlamentară.

– Cu privire la includerea ajutoarelor privind achizițiile de titluri de participare anterioare celor două răspunsuri ale Comisiei din anul 2006

89 Trebuie amintit că, în decizia atacată, Comisia a apreciat următoarele:

„(164) În ceea ce privește impactul declarațiilor Comisiei asupra așteptărilor legitime ale beneficiarilor, Comisia consideră că trebuie făcută o distincție între două perioade: (a) perioada care începe de la intrarea în vigoare a măsurii la 1 ianuarie 2002 până la data publicării deciziei de inițiere în Jurnalul Oficial la 21 decembrie 2007; și (b) perioada premergătoare publicării deciziei de inițiere în Jurnalul Oficial.

(165) În ceea ce privește prima perioadă, […]

(166) […] [O]rice declarație precisă și necondiționată în numele Comisiei pentru ca o măsură națională să nu fie considerată ajutor de stat va fi înțeleasă, în mod natural, ca însemnând că măsura nu a constituit ajutor de la început (și înainte de declarația în cauză). Orice întreprindere care a fost anterior nesigură privind eligibilitatea viitoare, în temeiul normelor privind ajutoarele de stat, de a recupera avantajele pe care le-a obținut în cadrul schemei de amortizare a fondului comercial care decurg din tranzacțiile efectuate înainte de declarațiile Comisiei ar fi putut concluziona ulterior că o astfel de incertitudine a fost nefondată, întrucât nu se putea aștepta să dea dovadă de o diligență mai mare decât Comisia în această privință. În aceste circumstanțe specifice și ținând cont de faptul că legislația comunitară nu impune demonstrarea unei legături cauzale între asigurările oferite de o instituție comunitară și comportamentul cetățenilor sau întreprinderilor de care sunt legate aceste asigurări […], orice întreprinzător diligent se poate aștepta în mod rezonabil din partea Comisiei să nu impună ulterior nicio recuperare […] privind măsurile pe care le-a clasificat anterior, într-o declarație adresată unei alte instituții comunitare, ca nereprezentând ajutor, indiferent de data la care a fost încheiată tranzacția care beneficiază de ajutor.

(167) În consecință, Comisia concluzionează că beneficiarii măsurii contestate au avut o așteptare legitimă că ajutorul nu ar fi recuperat și, prin urmare, nu necesită recuperarea ajutorului fiscal acordat beneficiarilor respectivi în contextul oricăror titluri de participare deținute de orice întreprindere receptoare spaniolă, direct sau indirect, într-o întreprindere străină înainte de data publicării […] în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* a Deciziei Comisiei de inițiere a procedurii de investigație formală în temeiul articolului 88 alineatul (2) din tratat, care ar fi putut beneficia ulterior de măsura în cauză.”

90 Reclamanta contestă această abordare a Comisiei, în măsura în care aceasta determină includerea în domeniul de protecție al încrederii legitime a operațiilor realizate înainte de data celor două răspunsuri ale Comisiei din anul 2006. Ea se bazează, în această privință, pe de o parte, pe principiul protecției încrederii legitime, astfel cum este recunoscut în dreptul german, și, de pe altă parte, pe jurisprudența Curții.

91 În primul rând, este necesar să se considere că aceste două fundamente nu vin în sprijinul tezei susținute de reclamantă.

92 În ceea ce privește principiul protecției încrederii legitime, astfel cum este recunoscut în dreptul german, trebuie amintit că prima hotărâre care a consacrat principiul protecției încrederii legitime în dreptul Uniunii l-a dedus, potrivit metodei tradiționale de „descoperire” a principiilor generale ale dreptului Uniunii, dintr-un studiu de drept comparat al celor șase state membre ale Comunității Economice a Cărbunelui și Oțelului (Hotărârea din 12 iulie 1957, Algera și alții/Adunarea Comună, 7/56 și 3/57-7/57, EU:C:1957:7, punctul 115). Astfel, întrucât reclamanta se bazează pe singurul principiu de drept german care ar impune ca beneficiarul încrederii legitime să concretizeze încrederea menționată printr-un act de încredere neapărat ulterior unui act generator de încredere, această cerință nu poate fi considerată ca fiind de asemenea necesară în dreptul Uniunii. În plus, se poate susține că, în concluziile sale în cauza Westzucker (1/73, EU:C:1973:61), citate de reclamantă, avocatul general Roemer a făcut referire, desigur, la o hotărâre a Bundesverfassungsgericht (Curtea Constituțională Federală) germană (p. 741), însă – în conformitate cu metoda tradițională menționată mai sus de identificare a principiilor generale ale dreptului Uniunii – și la o hotărâre a Cour de cassation (Curtea de Casație) franceze și la o alta a Cour d’appel de Bruxelles (Curtea de Apel din Bruxelles) (p. 739).

93 Prin urmare, condițiile cerute în dreptul german pentru a beneficia de protecția încrederii legitime, în special cea referitoare la actul de încredere, nu pot fi aplicate în speță.

94 În ceea ce privește jurisprudența citată de reclamantă, nici aceasta nu permite să se deducă faptul că ar putea fi acoperite de încrederea legitimă doar operațiunile care au intervenit ulterior dobândirii acestei încrederi.

95 Astfel, în toate hotărârile citate și care aplică principiul protecției încrederii legitime – Hotărârea din 18 martie 1975, Deuka (78/74, EU:C:1975:44, punctul 14), viza în principal principiul securității juridice –, era în discuție situația specială și distinctă de cea vizată în speță, în care avantajele protejate prin încrederea legitimă fuseseră acordate de administrația Uniunii, acestă acordare constituind în același timp actul generator de încredere (acordarea certificatului de export și stabilirea prealabilă a sumei compensatorii în Hotărârea din 14 mai 1975, CNTA/Comisia, 74/74, EU:C:1975:59, acordarea primei de necomercializare în Hotărârea din 28 aprilie 1988, Mulder, 120/86, EU:C:1988:213, în Hotărârea din 28 aprilie 1988, von Deetzen, 170/86, EU:C:1988:214, și în Hotărârea din 10 ianuarie 1992, Kühn, C-177/90, EU:C:1992:2). Prin urmare, această coincidență presupunea în mod necesar că încrederea legitimă nu ar acoperi decât avantajele acordate pe baza actului generator de încredere, fără a se putea deduce din aceasta că, în special în ipoteze precum cea în speță, în care avantajul este acordat de autoritățile naționale independent de actul generator de încredere care provine de la Comisie, doar astfel de avantaje ar putea fi protejate.

96 În schimb, din Hotărârea din 5 iunie 2001, ESF Elbe-Stahlwerke Feralpi/Comisia (T-6/99, EU:T:2001:145), citată de Comisie în duplică, reiese că Tribunalul a admis, cel puțin în principiu, chiar dacă era vorba despre împrejurări diferite de cele în speță, că încrederea legitimă putea profita unor operațiuni efectuate anterior actului generator al încrederii menționate. Astfel, Tribunalul a considerat, la punctul 190 din această hotărâre, că o garanție acordată de autoritățile germane societății reclamante la finalul anului 1994 era acoperită de încrederea legitimă provenită din asigurările precise date de Comisie la 13 ianuarie 1995. Chiar dacă timpul scurs între acordarea ajutorului acoperit de încrederea legitimă și actul generator al acestei încrederi este scurt, este totuși adevărat că Tribunalul a admis că Comisia putea să dea asigurări precise de natură să creeze speranțe justificate în ceea ce privește legalitatea unui ajutor acordat anterior. De asemenea, contrar celor pretinse de reclamantă în ședință, nu este determinant faptul că garanția în cauză prezenta asemănări cu o altă garanție de asemenea protejată de încrederea legitimă datorită asigurărilor date la 1 martie 1993, din moment ce, potrivit jurisprudenței amintite la punctul 78 de mai sus, o decizie pozitivă a Comisiei cu privire la un ajutor nu poate justifica încrederea legitimă a beneficiarilor unor proiecte ulterioare de ajutoare similare, în compatibilitatea lor cu piața internă.

97 În al doilea rând, trebuie subliniat că teza susținută de reclamantă confundă data dobândirii încrederii legitime, care corespunde datei luării la cunoștință a asigurărilor precise (a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 aprilie 1997, de Compte/Parlamentul, C-90/95 P, EU:C:1997:198, punctul 38), cu obiectul încrederii legitime dobândite, care poate cuprinde operațiuni efectuate înainte de această dată, potrivit termenilor asigurărilor precise furnizate.

98 Or, încrederea legitimă vizează cel mai adesea, și mai ales în speță, menținerea unei situații existente care, prin definiție, s-a născut înaintea actului generator de încredere în menținerea sa. În acest caz, contrar celor pretinse de reclamantă, actul generator de încredere legitimă nu produce un efect retroactiv, în sensul că ar crea o încredere legitimă începând cu evenimente anterioare în cauză, ci se limitează să acopere, începând de la data la care intervine, evenimente anterioare acestei date și efectele viitoare ale acestora.

99 Dacă ar fi admisă teza reclamantei, principiul protecției încrederii legitime nu ar putea sa fie invocat în mod valabil pentru a se opune recuperării ajutoarelor nelegale care, prin natura lor, sunt acordate înainte ca Comisia – care este cea mai în măsură să furnizeze asigurări precise, necondiționale, concordate și fiabile – să se pronunțe, în orice mod, asupra calificării acestora ca ajutoare de stat și asupra compatibilității lor cu piața internă. Articolul 14 din Regulamentul nr. 659/1999 ar fi, astfel, lipsit de efect util.

100 Astfel, Comisia a considerat în mod întemeiat că încrederea legitimă rezultată din răspunsurile sale din anul 2006 viza menținerea schemei în litigiu intrată în vigoare în anul 2002 și, prin urmare, acoperea achizițiile de titluri de participare efectuate de la această dată, precum și ajutoarele acordate în temeiul acestei scheme pe baza achizițiilor respective de titluri de participare, chiar dacă acestea au fost acordate înainte de răspunsurile din anul 2006.

101 Această apreciere nu este repusă în discuție de împrejurarea că schema în litigiu nu a fost notificată, în speță, Comisiei și că beneficiarii acestei scheme pot avea o încredere legitimă în regularitatea acordării sale doar în împrejurări excepționale (a se vedea punctele 39 și 40 de mai sus). Astfel, deși, din lipsa unor împrejurări excepționale, rezultă că beneficiarul unui ajutor nenotificat nu poate avea o încredere legitimă în legalitatea și în menținerea acestuia, din existența unor astfel de împrejurări rezultă că, începând de la acordarea de asigurări precise de natură să inducă beneficiarului ajutorului speranțe justificate în legalitatea ajutorului, care caracterizează aceste împrejurări excepționale (a se vedea punctele 47 și 48 de mai sus) și cu condiția ca asigurările date să nu prevadă nicio limitare temporară, nu se mai poate considera că acest beneficiar putea, în mod legitim, să fie conștient pentru o anumită perioadă de nelegalitatea ajutorului în discuție.

102 În caz contrar, ar însemna să se facă abstracție de precizia și de fiabilitatea asigurărilor date, în ceea ce privește, printre altele, domeniul de aplicare în timp al asigurărilor menționate, și, astfel, să fie eliminată una dintre condițiile de recunoaștere a încrederii legitime, deși contribuie, în cazul ajutoarelor nenotificate, la recunoașterea încrederii legitime în legalitatea acestor ajutoare doar în împrejurări excepționale (a se vedea punctul 47 de mai sus). Astfel, dacă ar fi protejate de încrederea legitimă doar operațiunile ulterioare actului generator de încredere, deși acesta din urmă ar preciza că vizează operațiuni anterioare, ar rezulta o limitare a domeniului de aplicare al acestor asigurări, cu încălcarea principiului protecției încrederii legitime.

103 Analiza propusă de reclamantă ar avea de asemenea ca efect obligarea beneficiarilor unei măsuri fiscale, precum avantajul instituit prin schema în litigiu, la o diligență specială care depășește limitele obligațiilor din sarcina unui operator economic în mod rezonabil diligent și care echivalează în esență cu cele ale debitorului obligației de notificare, în timp ce calificarea ca ajutor de stat a unei astfel de măsuri nu poate fi prezumată, iar lipsa unei obligații de notificare în sarcina beneficiarilor constituie chiar unul dintre fundamentele posibilității de a le recunoaște beneficiul unei încrederi legitime în legalitatea unui ajutor nenotificat (a se vedea punctele 42 și 43 de mai sus).

104 Trebuie adăugat că urmarea tezei susținute de reclamantă ar conduce, pe de altă parte, în speță, la refuzul acordării încrederii legitime beneficiarilor schemei în litigiu pentru ajutoarele acordate în temeiul acestei scheme sub forma achizițiilor de titluri de participare efectuate până în luna februarie 2006, iar apoi începând din noiembrie 2007. În afară de complexitatea obligației de recuperare astfel încredințate autorităților naționale în ceea ce privește o schemă de ajutoare de deducere fiscală care se aplică pentru o perioadă de 20 de ani, o asemenea abordare ar conduce mai ales la supunerea domeniului de aplicare al încrederii impreviziunii intervenirii actelor generatoare de încredere legitimă și, astfel, la crearea unei insecurități juridice în aplicarea principiului protecției încrederii legitime, care este totuși considerat de o jurisprudență constantă drept corolarul principiului securității juridice (a se vedea jurisprudența citată la punctul 37 de mai sus).

105 În plus, chiar dacă această informație nu este determinantă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 30 noiembrie 2009, Franța și France Télécom/Comisia, T-427/04 și T-17/05, EU:T:2009:474, punctul 277), se poate arăta că abordarea reținută în decizia atacată a fost de asemenea adoptată în alte decizii, după cum a confirmat Comisia în ședință, fără ca această abordare să fie vreodată repusă în discuție de instanța Uniunii.

106 În consecință, în speță și contrar celor susținute de reclamantă, Comisia nu a considerat în mod eronat că încrederea legitimă viza ajutoarele acordate în temeiul schemei în litigiu după intrarea în vigoare a acesteia în anul 2002.

– Cu privire la includerea ajutoarelor privind achiziții de titluri de participare ulterioare datei de 5 februarie 2007

107 Trebuie amintit că Comisia a apreciat, în considerentele (164) și (167) ale deciziei atacate, că încrederea legitimă a beneficiarilor schemei în litigiu în legalitatea acestei scheme a luat sfârșit la 21 decembrie 2007, data publicării în Jurnalul Oficial a deciziei Comisiei de deschidere a procedurii oficiale de investigare cu privire la schema menționată, din moment ce, începând de la această dată, un agent economic diligent ar fi trebuit să țină cont de îndoielile exprimate de Comisie cu privire la legalitatea schemei în litigiu.

108 Reclamanta nu contestă că încrederea legitimă poate să ia sfârșit la data publicării deciziei de deschidere a procedurii oficiale de investigare a unei măsuri de ajutor, care a intervenit, în speță, la 21 decembrie 2007, fapt confirmat, de altfel, de jurisprudență (a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 aprilie 2016, Irlanda și Aughinish Alumina/Comisia, T-50/06 RENV II și T-69/06 RENV II, EU:T:2016:227, punctele 221 și 224, și Hotărârea din 1 martie 2017, SNCM/Comisia, T-454/13, EU:T:2017:134, punctul 293 și jurisprudența citată). Aceasta susține, în schimb, că încrederea legitimă a beneficiarilor schemei în litigiu a luat sfârșit, în speță, la 5 februarie 2007, data răspunsului Comisiei la o altă întrebare parlamentară.

109 Fragmentul din acest răspuns consacrat schemei în litigiu are următorul cuprins:

„În speță, Comisia nu s-a pronunțat, până la această dată, asupra compatibilității, în raport cu ajutoarele de stat, a dispozițiilor fiscale spaniole privind deductibilitatea fiscală a fondului comercial financiar, care nu par a fi contrare dispozițiilor celei de A patra directive contabile […] Comisia ține, în orice caz, să semnaleze că nu este permisă antepronunțarea cu privire la deschiderea vreunei proceduri ulterioare de control a eventualelor măsuri de ajutor la care face referire distinsul deputat. În această privință, Comisia amintește că, în temeiul competenței sale în materie de control al ajutoarelor de stat, poate impune recuperarea oricărei măsuri de ajutor incompatibile cu piața internă și acordată în mod nelegal pentru a determina pierderea de către beneficiarul acesteia a avantajului de care a beneficiat pe piață în raport cu concurenții săi și, în acest mod, pentru a restabili situația concurențială existentă anterior plății ajutorului.” (In this case, the Commission has yet to give its opinion on the compatibility, from a state aid point of view, of the Spanish goodwill write-off

provisions; they do not, however, appear to be contrary to the Fourth Accounting Directive […] In any case, the Commission would point out that it is impossible to predict the outcome of any subsequent investigation of the possible aid measures referred to by the Honourable Member. In this regard, the Commission would reiterate that it may, by virtue of its state aid control powers, order the recovery of any incompatible or illegally granted aid so as to deprive the recipient of any advantage it may have enjoyed over its competitors, thereby restoring the pre-aid competitive market situation.)

110 Trebuie subliniat, în această privință, că din jurisprudența citată la punctul 108 de mai sus reiese că un operator economic diligent nu mai poate să mențină o încredere legitimă în legalitatea acordării unui ajutor începând de la publicarea deciziei de deschidere a procedurii oficiale de investigare, pentru motivul că deschiderea procedurii oficiale de investigare implică faptul că Comisia are îndoieli serioase în ceea ce privește legalitatea măsurii naționale în cauză în raport cu normele de drept ale Uniunii care interzic ajutoarele de stat. În consecință, pentru a pune capăt unei încrederi legitime create în mod corespunzător, cele declarate de Comisie în răspunsul său din 5 februarie 2007 ar fi trebuit, cel puțin, să suscite îndoieli serioase în ceea ce privește legalitatea schemei în litigiu.

111 Or, astfel de îndoieli nu rezultă nicidecum din răspunsul din 5 februarie 2007. Așadar, în temeiul acestui răspuns, sunt ipotetice atât deschiderea unei proceduri formale de investigare a schemei în litigiu, care ar fi putut scoate în evidență îndoieli serioase în ceea ce privește legalitatea schemei în litigiu, cât și, *a fortiori*, rezultatul unei asemenea proceduri. Desigur, Comisia face referire în esență, în răspunsul său, la solicitarea de informații adresată autorităților spaniole la 15 ianuarie 2007 (a se vedea punctul 4 de mai sus), dar o asemenea cerere intră, în speță, doar sub incidența etapei preliminare de examinare a ajutoarelor de stat, care are ca obiect numai să permită Comisiei să își formeze o primă opinie cu privire la măsura națională în cauză (a se vedea Hotărârea din 10 iulie 2012, Smurfit Kappa Group/Comisia, T-304/08, EU:T:2012:351, punctul 45 și jurisprudența citată) și care nu duce în mod necesar la deschiderea procedurii oficiale de investigare, întrucât Comisia se poate raporta la etapa preliminară pentru a lua o decizie favorabilă cu privire la o măsură națională, dacă poate, după o primă examinare, să ajungă la convingerea că această măsură fie nu constituie un ajutor, fie, dacă este calificată drept ajutor, este compatibilă cu Tratatul FUE (Hotărârea din 22 decembrie 2008, British Aggregates/Comisia, C-487/06 P, EU:C:2008:757, punctele 186 și 187, și Hotărârea din 16 septembrie 2013, Colt Télécommunications France/Comisia, T-79/10, nepublicată, EU:T:2013:463, punctul 31). Pe de altă parte, trebuie arătat că, în acest răspuns, Comisia nu face nicio apreciere, nici măcar una sumară sau vagă, asupra schemei în litigiu, limitându-se să amintească competențele de care dispune în raport cu ajutoarele nelegale și incompatibile cu piața internă.

112 Din ceea ce precedă rezultă că criticile îndreptate împotriva delimitării temporare a încrederii legitime reținute de Comisie în decizia atacată nu pot fi admise.

113 În consecință, este necesar să se respingă motivul unic invocat de reclamantă.

114 Prin urmare, cererea reclamantei de anulare a dispoziției atacate nu este fondată, astfel încât, fără a fi necesară pronunțarea cu privire la cauzele de inadmisibilitate invocate de Comisie, prezenta acțiune trebuie să fie respinsă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 februarie 2002, Consiliul/Boehringer, C-23/00 P, EU:C:2002:118, punctul 52).

Cu privire la cheltuielile de judecată

115 Potrivit articolului 134 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Tribunalului, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât reclamanta a căzut în pretenții, se impune obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată, conform concluziilor Comisiei și ale intervenientelor.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a noua)

declară și hotărăște:

1) Respinge acțiunea.

2) Obligă Deutsche Telekom AG la plata cheltuielilor de judecată.

Gervasoni Kowalik-Bańczyk Mac Eochaidh

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 15 noiembrie 2018.

Semnături